

DZIEJE NAJNOWSZE

KWARTALNIK

POŚWIĘCONY

HISTORII

XX WIEKU

1-1979

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT HISTORII

DZIEJE NAJNOWSZE

Rocznik XI

1979

1

Wrocław—Warszawa—Kraków—Gdańsk
Zakład Narodowy im. Ossolińskich
Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk
1979

KOMITET REDAKCYJNY

Andrzej Bartnicki, Jan Borkowski, Andrzej Czarnik, Marian Marek Drozdowski, Krzysztof Dunin-Wąsowicz, Eugeniusz Duraczyński, Hanna Jędruszczak, Piotr Łossowski, Waldemar Michowicz, Jan Molenda, Stanisław Sierpowski, Henryk Słabek, Witold Stankiewicz, Jerzy Janusz Terej, Jan Tomicki, Roman Wapiński, Wojciech Wrzesiński, Janusz Żarnowski

REDAKTOR

Czesław Madajczyk

SEKRETARZ

Stanisława Lewandowska

Adres Redakcji

Instytut Historii PAN

Warszawa. Rynek Starego Miasta 29/31, tel. 31 02 61

Zakład Narodowy im. Ossolińskich — Wydawnictwo. Wrocław 1979.
Nakład: 1300 egz. Objętość: ark. wyd. 26,90, ark. druk. 18, ark. A₁
24. Papier druk. sat. kl. III, 80 g, 70 × 100. Oddano do składania
17 I 1979 r. Podpisano do druku 5 VI 1979 r. Druk ukończono
w czerwcu 1979 r. Wrocławska Drukarnia Naukowa. Zam. 635/79.

©C-36. Cena zł 50.—

SPIS TREŚCI

Stanisława Nieuważny — Rola Marii Koszutskiej w zjednoczeniu PPS-Lewicy i SDKPiL	3
János Jemnitz, Feliks Tych — II Międzynarodówka i kwestia kolonialna	25
Michał Śliwa — Uwagi Mieczysława Niedziałkowskiego o tzw. kryzysie parlamentaryzmu	53
Michał Musielak — Polski Związek Zachodni w okresie okupacji hitlerowskiej	67
Henryk Słabek — O społeczno-gospodarczych aspektach zjednoczeniowej platformy PPR i PPS (1947—1948)	93
Norbert Kołomejczyk — Problemy zjednoczenia ruchu robotniczego w europejskich krajach demokracji ludowej	115

DYSKUSJE I POLEMIKI

Zbigniew Czeczot-Gawrak — Filmowy dokument historii — przyczynki do dyskusji	143
Andrzej F. Grabski — W związku z programem badania dziejów społeczeństwa. Dyskusyjne uwagi o kategoriach	151
Krystyna Kersten, Tomasz Szarota — Znaczenie masowych materiałów pamiątkarskich w badaniach historycznych oraz aktualne możliwości ich wykorzystania	159
Jan Zamojski — <i>Sine ira et studio</i> — maksyma szlachetna, lecz jakże trudna	167
Marek Andrzejewski — Zagadnienie drugiego Wolnego Miasta Gdańska w historiografii obcej i polskiej	183
Andrzej Drzycimski — O właściwy obraz dziejów Wolnego Miasta Gdańska	191

ARTYKUŁY RECENZYJNE I RECENZJE

<i>Polsko-radzieckie stosunki kulturalne 1918—1939. Dokumenty i materiały</i> — Wojciech Materski	203
I. W. Michutina, <i>Sowietsko-polskije odnoszenija 1931—1935</i> — Marian Leczyk	207
T. Kotłowski, <i>Zjednoczenie Zawodowe Polskie. Zasięg wpływów i działalność społeczno-polityczna w latach 1918—1939</i> — Krzysztof Rzepa	212
George Q. Flynn, <i>Roosevelt and Romanism. Catholics and American Diplomacy 1937—1945</i> — Przemysław Grudziński	214
<i>Ostatnia faza sporu o Zaolzie</i> — Wilhelmina Matuszewska	217

T. Gasztold, <i>Życie kulturalne w obozach polskich jeńców wojennych na Pomorzu Zachodnim w latach 1939—1945</i> — Krzysztof Dunin-Wąsowicz	221
L. G. Marcantonatos, <i>A Athenes pendent la guerre. Journal d'un témoin (octobre 1940—avril 1941)</i> — Anna Garlicka	222
I. Kedryn, <i>Żyttia — podijj — liudy. Spomyyny i komentari</i> — Ryszard Torzecki	225
J. Frankel, <i>British foreign policy 1945—1973</i> — Jadwiga Kiwerska	230
J. C. Scott, <i>The Moral Economy of the Peasant. Rebellion and Substinence in Southeast Asia</i> — Andrzej Najman	236
R. Jasica, <i>Problem wietnamski. Aspekty prawne i polityczne</i> — Andrzej Najman	241
E. Duraczyński, <i>Kontrowersje i konflikty. 1939—1941.</i> — Jerzy Janusz Terej	247
R. Wapiński, <i>Władysław Sikorski</i> — Jerzy Janusz Terej	250
<i>Quantum SSH, Internationale Conference an Quantification and Methode in Social Science Research</i> — Joanna Hensel	254

ŻYCIE NAUKOWE

Instytut Ruchu Robotniczego WSNS przy KC PZPR w Warszawie — Janusz W. Gołębiowski	261
Polscy historycy w Wietnamie — Krzysztof Gawlikowski	266
Organizacja życia naukowego za granicą	270

LISTY DO REDAKCJI

Do Redaktora Naczelnego „Dziejów Najnowszych” — Tadeusz Białas	273
Do Redakcji „Dziejów Najnowszych” — Ewa Orlof	276

СОДЕРЖАНИЕ

Станислава Неуважны — Роль Марии Кошутской в объединении ППС-„левицы” и СДКПиЛ	3
Янос Емниц, Феликс Тых — 2-й Интернационал и колониальный вопрос	25
Михал Слива — Замечания Мечислава Недзялковского о так называемом кризисе парламентаризма	53
Михал Муселяк — Польский западный союз в период гитлеровской оккупации . .	67
Генрик Слабек — О социально-экономических аспектах объединительной платформы ППР и ППС (1947—1948)	93
Норберт Коломейчик — Проблемы объединения рабочего движения в европейских странах народной демократии	115

ДИСКУССИИ И ПОЛЕМИКИ

Збигнев Чечот-Гаврак — исторический кинодокумент — голос в дискуссии . . .	143
Анджей Ф. Грабски — В связи с программой изучения истории общества. Дискуссионные замечания о категориях	151
Кристина Керстен, Томаш Шарота — Значение массовых материалов типа воспоминаний в исторических исследованиях и актуальные возможности их использования	159
Ян Замойски — <i>Sine ira et studio</i> — благородная, но сколь же трудная максима . .	167
Марек Анджеевски — Проблемы второго Вольного города Гданьска в зарубежной и польской историографии	183
Анджей Джицимски — За правильное отображение истории Вольного города Гданьска	191

РЕЦЕНЗИОННЫЕ СТАТЬИ И РЕЦЕНЗИИ

НАУЧНАЯ ЖИЗНЬ

ПИСЬМА В РЕДАКЦИЮ

CONTENTS

Stanisława Nieuważny — The Role of Maria Koszutska in the unification of the Polish Socialist Party — the Left Fraction and the Social Democratic Party of the Polish Kingdom and Lithuania	3
János Jemnitz, Feliks Tych — The 2nd International and the Colonial Question	25
Michał Śliwa — Mieczysław Niedziałkowski's Views on the So-Called Crisis of Parliamentary System	53
Michał Musielak — Polish Western Union in the Years of German Occupation	67
Henryk Słabek — Social and Economic Aspects of the Unification Platform of the Polish Workers' and the Polish Socialist Parties (1947—1948)	93
Norbert Kołomejczyk — Problems of the Unification of Workers Movement in the European People's Democracy Countries	115

DISCUSSIONS AND POLEMICS

Zbigniew Cieczot-Gawrak — Film as a Historical Document a Contribution to Discussion	143
Andrzej F. Grabski — In Connection with the Programme of Research into the History of Society. Discussible Remarks on Categories	151
Krystyna Kersten, Tomasz Szarota — The importance of Huge Number of Diaries and Memoirs for Historic Investigations and Present Possibilities of Their Use	159
Jan Zamojski — <i>Sine ira et studio</i> — A Noble but How Difficult Maxim	
Marek Andrzejewski — The Question of the Second Free Town od Gdańsk in Foreign and Polish Historiography	183
Andrzej Drzycimski — For the Proper Presentation of the History of the Free Town of Gdańsk	191

REVIEWS

SCHOLARLY LIFE

LETTERS TO THE EDITOR

TABLE DES MATIÈRES

Stanisława Nieuważny — Le rôle de Maria Koszutska dans le processus de l'unification du Parti socialiste polonais — Gauche (PPS-Lewica) et de la Démocratie socialiste du Royaume de Pologne et de la Lituanie (SDKPiL)	3
János Jemnitz, Feliks Tych — La II ^e Internationale communiste et la question du socialisme	25
Michał Śliwa — Les remarques de Mieczysław Niedziałkowski sur la crise parlementaire	53
Michał Musielak — L'Union polonaise de l'Ouest dans la période de l'occupation hitlérienne	67
Henryk Ślabeek — Sur des aspects socio-économiques de la plate-forme d'unification du Parti ouvrier polonais et du Parti socialiste polonais (1947—1948)	93
Norbert Kołomejczyk — Les problèmes de l'unification du mouvement ouvrier dans les pays européens de la démocratie populaire	115

DISCUSSIONS ET POLEMQUES

Zbigniew Czeczot-Gawrak — Le film en tant que document historique — une contribution à la discussion	143
Andrzej F. Grabski — Par suite de programme de recherches en matière de l'histoire de la société. Les remarques problématiques sur des catégories	151
Krystyna Kersten, Tomasz Szarota — L'importance des matériaux de mémoires dans les recherches historiques ainsi que les possibilités actuelles de les mettre à profit	159
Jan Zamojski — <i>Sine ira et studio</i> — la maxime généreuse mais extrêmement difficile	167
Marek Andrzejewski — La question de la seconde Ville Libre de Gdańsk dans l'historiographie étrangère et polonaise	183
Andrzej Drzycimski — Pour l'image réelle de l'histoire de la Ville Libre de Gdańsk	191

CRITIQUE ET ANALYSE DES LIVRES

VIE SCIENTIFIQUE

CORRESPONDANCE

INHALTSVERZEICHNIS

Stanisława Nieuważny — Die Rolle Maria Koszutska bei der Vereinigung der Polnischen Sozialistischen Partei — der Linken und der Sozialdemokratie des Königreichs Polen und Litauens	3
Janos Jemnitz, Feliks Tych — Die Zweite Internationale und die Kolonialfrage	25
Michał Śliwa — Die Bemerkungen Mieczysław Niedziałkowski über die sog. parlamentarische Krise	53
Michał Musielak — Der Polnische Westverband in der Zeit der Naziokkupation	67
Henryk Ślabek — Über die gesellschaftlich-wirtschaftlichen Aspekte der Vereinigungsplattform der Polnischen Arbeiterpartei und der Polnischen Sozialistischen Partei (1947—1948)	93
Norbert Kołomejczyk — Die Probleme der Vereinigung der Arbeiterbewegung in den europäischen Ländern der Volksdemokratie	115

DISKUSSIONEN UND POLEMIKEN

Zbigniew Czeżot-Gawrak — Das Filmdokument der Geschichte — Beiträge zur Diskussion	143
Andrzej F. Grabski — Im Zusammenhang mit dem Forschungsprogramm der Gesellschaftsgeschichte. Diskussionsbemerkungen über die Kategorien	151
Krystyna Kersten, Tomasz Szarota — Die Bedeutung der massenhaften Memoirenmaterialien in den historischen Forschungen sowie die aktuellen Möglichkeiten ihrer Auswertung	159
Jan Zamojski — <i>Sine ira et studio</i> — eine edle Maxime, aber was für eine schwierige	167
Marek Andrzejewski — Das Problem der zweiten Freien Stadt Gdańsk in der fremden und polnischen Historiographie	183
Andrzej Drzycimski — Über das eigentliche Bild der Geschichte der Freien Stadt Gdańsk	191

REZENSIONSARTIKEL UND REZENSIONEN

DAS WISSENSCHAFTLICHE LEBEN

BRIEFE AN DIE REDAKTION

DZIEJE NAJNOWSZE

SPIS TREŚCI ROCZNIKA X — 1978

	Nr	Str.
Andrzejewski Marek — Propaganda prasowa niemiecka wobec kwestii W. M. Gdańska	3	57
Dopierała Bogdan — Dostęp do morza w politycznej i gospodarczej myśli oraz praktyce ostatnich dziesięcioleci przed odzyskaniem niepodległości (ok. 1870—1918)	2	13
Duraczyński Eugeniusz — Socjaliści polscy 1939—1941 (Próba charakterystyki postaw i tendencji politycznych	2	105
Górski Jan — Młodzież w latach odbudowy Warszawy 1944—1949	2	177
Jaros Jerzy — Narastający zasób archiwalny w teorii i w praktyce	2	3
Jędruszczyk Tadeusz — Powstanie II Rzeczypospolitej (rządy i granice)	4	41
Krajewska Jadwiga — Książka w intelektualnym rozwoju robotników Królestwa Polskiego w latach 1870—1914	2	39
Krasuski Jerzy — Odrodzenie państwa polskiego w naświetleniu historiografii niemieckiej okresu międzywojennego	4	19
Lewandowska Stanisława — Źródła informacji polskiej prasy konspiracyjnej	3	94
Myśliński Jerzy — Próba określenia miejsca i roli prasy w dziejach społeczeństwa polskiego doby powstaniowej	3	5
Nowak-Kiełbikowa Maria — Historiografia brytyjska o powstaniu państwa polskiego w 1918 r.	4	31
Paczkowski Andrzej — Prasa w życiu politycznym drugiej Rzeczypospolitej	3	29
Pawlak Karol — Rywalizacja zwolenników liberalizmu i totalizmu w wielkopolskiej organizacji Stronnictwa narodowego w latach 1934—1939	2	77
Piłatowicz Józef — Integracja elektroenergetyki w latach 1918—1919	4	81
Poznańska Barbara — Klasy posiadające — burżuazja i ziemiaństwo wobec przewrotu majowego 1926 r. i jego konsekwencji politycznych i społecznych	2	65
Szarota Tomasz — Niemcy w oczach Polaków podczas II wojny światowej	2	143
Tomicki Jan — Socjalistyczna Międzynarodówka Robotnicza a ruch socjalistyczny w Polsce w dwudziestoleciu międzywojennym	4	63
Tuszyński Marek — Propaganda hitlerowska w Generalnej Guberni		

- Handtke H., Strukturwandlungen der Arbeiterklasse und Staatsmonopolistische Regulierung der Klassenbeziehungen — Leon Kiewisz . . . 2 230

ZYCIE NAUKOWE

- Claude Levy (Paryż) — Nowe perspektywy Międzynarodowego Komitetu Historii II Wojny Światowej 3 219
- Getter Marek — Ucieczki z hitlerowskich więzień i obozów koncentracyjnych jako forma samoobrony więźniów 4 159
- Kazimierska Janina — Posiedzenie Komisji Historii II Wojny Światowej 3 225
- Kotłowski Tadeusz — Metodologiczne problemy dziejów Niemiec 2 247
- Krzyżaniak Wojciech — Polityka mocarstw zachodnich wobec problemu niemieckiego w latach 1945—1949 2 250
- Madajczyk Czesław — Kolokwia w Sofii, Helsinkach i Kongres w Warszawie 4 163
- Nowak-Kiłbik Maria — Konferencja polsko-brytyjska 4 161
- Wojna Romuald — Moskiewska konferencja agrarna 3 288
- Hirsch Zb. J., Terenowa prasa konspiracyjna ruchu ludowego 1939—1945 — Kazimierz Przybysz 3 203
- Jarowiecki J., Prasa podziemna w latach 1939—1945 — Maria Wiśniewska 3 199
- Matulionis J., Neremios dienos (Niespokojne dni) — Piotr Łossowski 3 209
- Paczkowski A., Prasa polonijna w latach 1870—1939. Zarys problematyki — Halina Janowska 3 195
- Sharp T., The Wastime Alliance and the Zonal Division of Germany — Przemysław Grudziński 2 239
- Tutas H. T., Ns Propaganda and deutsches Exil 1933—1939. — Krzysztof Dunin-Wąsowicz 3 213
- Wąsicki J., Rzesza a kraje niemieckie 1914—1959. Między unitaryzmem a federalizmem — Janusz Sobczak 4 141
- Will A., Polska i Niemcy w niemieckiej prozie literackiej XIX w. — Tomasz Szarota 3 191
- Will A., Motywy polskie w krótkich formach literackich niemieckiego obszaru językowego 1794—1914 — Tomasz Szarota 3 191
- Wojewódzki M., W tajnych drukarniach Warszawy — Stanisława Lewandowska 3 206
- Wojna R., Walka o ziemię w Rosji w 1917 r. — Stanisław Żyga 4 145
- Verfolgung und Widerstand unter dem Nazionalsozialismus in Baden — Bogdan Koszel 2 242
- Zakrzewski A., Wincenty Witos — chłopski polityk i mąż stanu — Krzysztof Dunin-Wąsowicz 2 234

INDEKS AUTORÓW

Andrzejewski Marek (Gdańsk)	3 (57—72)
Bębenek Stanisław (Warszawa)	3 (157—159)
Chodorowski Jerzy (Wrocław)	2 (223—229)
Czapiewski Edward (Wrocław)	3 (171—189)
Czarnik Andrzej (Warszawa)	3 (216—218)
Dopierała Bogdan (Szczecin)	2 (13—37)
Drozdowski Marian M. (Warszawa)	4 (103—112)
Dunin-Wąsowicz Krzysztof (Warszawa)	2 (234—239); 3 (213—216)
Duraczyński Eugeniusz (Warszawa)	2 (105—141)
Getter Marek (Warszawa)	4 (159—161)
Górski Jan (Warszawa)	2 (177—194)
Grudziński Przemysław (Gdańsk)	2 (239—242)
Janowska Halina (Warszawa)	3 (195—199)
Jaros Jerzy (Sosnowiec)	2 (3—11)
Jędruszczak Tadeusz (Warszawa)	4 (41—62)
Kaźmierska Janina (Warszawa)	3 (225—228)
Kiewisz Leon (Poznań)	2 (230—234)
Kiwerska Jadwiga (Poznań)	2 (244—245)
Koszel Bogdan	2 (242—244)
Kotłowski Tadeusz (Poznań)	2 (247—250)
Krajewska Jadwiga (Warszawa)	2 (39—64)
Krasuski Jerzy (Poznań)	4 (19—30)
Krzyżaniak Wojciech (Poznań)	2 (250—254)
Lewandowska Stanisława (Warszawa)	3 (93—131); (206—209)
Levy Claude (Paryż)	3 (219—225)
Łossowski Piotr (Warszawa)	3 (209—213)
Łuczak Czesław (Poznań)	4 (155—158)
Madajczyk Czesław (Warszawa)	2 (215—223); 4 (163—167)
Maier S. Charles (Duke)	2 (199—214)
Motas Mieczysław (Warszawa)	4 (149—154)
Myśliński Jerzy (Warszawa)	3 (5—27)
Nowak-Kiełbikowa Maria (Warszawa)	4 (113—122); (161—162)
Oleszczyk Zygmunt (Warszawa)	2 (195—197)
Paczkowski Andrzej (Warszawa)	3 (29—55)
Pawlak Karol (Poznań)	2 (77—103)
Piłatowicz Józef (Warszawa)	4 (81—102)
Poznańska Barbara (Warszawa)	2 (65—75)
Przybysz Kazimierz (Warszawa)	3 (203—206)
Romanow Andrzej (Gdańsk)	3 (151—156)
Rzepa Krzysztof (Poznań)	4 (123—140)
Sobczak Janusz (Poznań)	4 (141—144)
Spustek Irena (Warszawa)	4 (113—122)
Spychalski Marian (Warszawa)	3 (161—169)
Szarota Tomasz (Warszawa)	2 (143—175); 3 (191—195)
Tomicki Jan (Warszawa)	4 (63—80)
Tuszyński Marek (Warszawa)	3 (73—91)
Wiśniewska Maria (Warszawa)	3 (133—150); (199—203)
Władysław Wiesław (Warszawa)	3 (171—189)
Wojna Romuald (Warszawa)	3 (228—229); 4
Zyga Stanisław (Wrocław)	4 (145—148)

Warunki prenumeraty

Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch” oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach:

- do dnia 25 listopada na I półrocze roku następnego i na cały rok następny,
- do 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego.

Cena prenumeraty: półrocznie 100—, zł
rocznie 200—, zł

Jednostki gospodarki społecznej, instytucje, organizacje i wszelkiego rodzaju zakłady pracy zamawiają prenumeratę w miejscowych Oddziałach RSW „Prasa-Książka-Ruch”, w miejscowościach, w których nie ma Oddziałów RSW — w urzędach pocztowych.

Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych i u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto PKO nr 1531-71.

Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę jest droższa od prenumeraty krajowej o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla zleceniodawców instytucji i zakładów pracy.

Sprzedaż numerów bieżących i archiwalnych

- w Księgarni Ośrodka Rozpowszechniania Wydawnictw Naukowych PAN; płatność gotówką, przelewem lub za zaliczeniem pocztowym.

Adres: OR PAN, Pałac Kultury i Nauki, 00-201 Warszawa, konto PKO 15-912 i Oddział Warszawa

- w PFDK Księgarni Ossolineum nr Wr. 93-009 Rynek 8, 50-106 Wrocław, konto NBP IV O/M Wrocław 93044-55.

Orders for this periodical from abroad can be placed with “Ars Polona” Krakowskie Przedmieście 7, 00-068 Warszawa, Poland

or with

- Kubon & Sagner, Inhaber Otto Sagner, D8 München 34, Postfach 68, Bundesrepublik Deutschland.
- Earls Court Publications Ltd., 130 Shepherd Bush Centre, London W 12, Great Britain.
- Licosa Commissionaria Sansoni, Via Lamarmora 45, 50 121 Firenze, Italy.

Indeks: 35568